

НУМІЗМАТИЧНА ЗНАХІДКА БІЛЯ М. ХЕРСОНУ.

Юрій Крисін.

Влітку року 1929 випадково знайдено в околицях м. Херсону (за кілом. 8—10) на Висунських хуторах скарб (13) інтересних срібних монет, що добре збереглися. Їх поволі вимила вода після весняної поводи. На реверсі кожної монети рел'єфно відбито дві голови, обернено-пропорційно одна біля одної; на реверсі напис ІСТРІ і відбиток птаха, що дзьобає рибу (дельфіна). Монети округлі (19—16 м.м.), вагою від 7,22 до 6,37 грм.

Ці стародавні монети походять з грецької колонії Істри на Дунаї. Підчас грецько-римської колонізації північного узбережжя Чорного моря їх занесено на береги Дніпра (Бористена), де греки мали свої оселі і провадили торгівлю з тубільцями. Аналогічну істрійську монету знайдено р. 1848 далеко, проти течії по Дніпру на лівому березі на кучугурах біля с. Великої Знаменки (Мелітоп. округи проти Нікополю ¹⁾). Нумізмат О. М. Зограф визначив, що вони належать до найдавнішої групи драхм м. Істри (В. Pirk., Münzen Nordgriechenlands, I, стор. 159, № 405). Про це свідчить характерний напис ІСТРІ, а також витиснутий квадрат на зворотному боці.

Цікаво відзначити той факт, що здебільшого тут карбовано монети щоразу двома тими самими печатками. Монети являють дуже великий інтерес вже через те, що взагалі відомо небагато екземплярів цієї ранньої групи. Датовати їх можна кінцем V ст. до н. е. Місце знахідки досліджував ант. відд. Херсонського державного історичного археологічного музею Г. П. Крисін ²⁾).

Тут, під горою, помітно в землі каміння і наче сліди стародавніх будівель. Майбутні археологічні розкопи, що їх передбачає робити тут музей, відкриють ще одну сторінку з часів грецько-римської колонізації і висвітлять політично-економічний вплив колонізаторів на тубільців наших степів у Придніпров'ї.

ВИПАДКОВІ АРХЕОЛОГІЧНІ ЗНАХІДКИ НА РОМЕНЩИНІ.

Михайло Семенчик.

На Роменщині випадкові знахідки чимало поповнили збірки Окружного музею. За минулий рік до музею надійшло таких речей хоч і не багато, проте є поміж ними і цінні з науко-

¹⁾ Уваров Ол.—«Изследование о древностях Южной России» СПб. 1854, стор. 24.

²⁾ Монети передали до Музею селянин Жосан та лікар Лісний.

вого погляду. Найцікавіші знахідки—це чорний та сірий посуд доби похоронних полів. Цей посуд потрапив до Музею ось як: у серпні 1929 року, громадянин містечка Смілого Сухомлин, оглядаючи музей, згадав про подібний посуд, знайдений ще в 1926 році на хуторі Холодному Смілянського району. Історія цієї знахідки така: один селянин брав землю на хату і на глибині 70—100 см. натрапив на цілий «склад» посуду. «Щоб люди чого не сказали», він почав цей посуд «хрестити» лопатою. На щастя, тут був той самий громадянин, що нам про це розповів (гр. Сухомлин). Це він і врятував цю цінну знахідку. Знищено проте чимало посуду. Через декілька днів автор цих рядків виїхав на місце знахідки. Хутір Холодний знаходиться близько 10-ти кілометрів на північний схід від містечка Смілого. Це, чи не найвища місцевість (плато) в Роменській окрузі. Речі знайдено в садибі Павла Мовчана в 2-3 метрах від хати на глибині 0,70 м—1 м.

За словами Мовчана в деякому посуді був рудуватий порох. Всі речі перевезено до музею. Розміри їх:

1. Посуд із вухом з чорної, гарно випаленої глини. Висота 34 см., діаметр у плечах 25 см., діам. вінців 11,5 см., діам. денця 10,5 см., вис. плеч 10,5 см. Зверху плечі гранчасті, краї їх оздоблені вузькими смугами з дрібних поперечних рисок.
2. Посуд із аналогічної глини, заввишки 28 см., діам. посередині (найшир.) 18,5 см., діам. вінців 9,5 см., діам. денця 9,5 см., нижня частина шийки гостро-випукла, оздоблена хвилястими рисочками, вушко відбите.
3. Посуд із жовтої глини (амфора) з двома вухами, вис. 51 см., діам. посередині 15 см., діам. вінців 6 см., діам. денця 5 см.
4. Посуд із жовтої грубої глини, вироблено без круга, вис. 36 см., діам. посередині (найширш). 30 см., діам. вінців 17 см. діам. денця 11 см.
5. Посуд із чорної глини, вис. 13,5 см., діам. посередині (найширш.) 19 см., діаметр вінців 15 см., діам. денця 8,5 см.
6. Посуд із сірої глини заввишки 11 см., найширший діаметр знизу 18 см., діам. вінців 17 см., діаметр денця 7 см.
7. Маленький посуд із вухом, із чорної глини, вис. 6 см. діам.: (найширший) знизу 7 см., діам. вінців 5 см., діам. денця 3,5 см.
8. Маленька мисочка рудуватої глини, заввишки 3 см., найширший діаметр 6,5 см., діам. вінців 6 см., діаметр денця 3,5 см., ребро плечей оздоблено вилястими рисочками.

Такий самий посуд знайдено 1923 року в с. Коровинцях, як копали криницю біля церкви (низина). На жаль, музей дізнався про це вже тоді, коли криницю було викопано.

Року 1928 в с. Ручках на полі біля р. Хоролу теж знайдено сіру мисочку, безперечно типу похоронних полів.

9. Влітку цього року вчителі с. Вовківців принесли до музею інтересний посуд. Форма його подібна до тикви; вироблено його з грубої глини (без круга), колір жовтуватий з чорними плямами. Низ шийки оздоблено 2 втисненими у глину смугами. Біля денця дві такі самі смуги. Вичеревок оздоблено рядом подовжених втиснутих смуг. З правого боку кожного ряду смуг розміщено по три спіралі. Розмір його:

Висота 19,5 см., найширший діам. 14 см., діаметр вінців 7 см., діам. денця 7 см.

Посуд цей був викопав селянин у землі (будував хату) в урочищі Коротушино, проти с. Вовківців, біля розкинутої на тому ж платі досить великої групи скитських могил. Разом із посудом викопано нижню людську щелепу та три шкляні намистини (блакитна з синенькими очками, темно-синя з білими кружалками, та блакитна з темно-синіми кружалками).

10. Крім зазначених речей до музею принесено кам'яну сокиру, знайдену в с. Линовому.

НЕКРОПОЛЬ КИЇВСЬКИЙ.

(Революційні могили).

Федір Сенгалевиц.

Їх не так багато і вони не дуже давні. Певніше, вони не занотовані. Першу революційну могилу описано в «Україні», 1924 р., книжка III. І. І. Щитківський випадково знайшов на городі, де колись був старий Лукьянівський цвинтар—наприкінці Дорогожицької вулиці,—біля військових касарень, забутий надгробок. Лабрадорова колона з написом: «Ивичевичи». Під цим надгробком поховані брати Івичевичі, що їх розстріляно 1871 року підчас зборів підпільної революційної громади. І все. Більше могил жертв революції у Києві не описано. Згадується тільки в «Глобусі» 1928 року, кн. 8, про братерську могилу ополченців Воронізької дружини, що розстріляли їх та поховали коло воріт Косого Каноніру за два тижні до Лютневої революції. До цієї ж категорії революційних могил, що вирости перед 1917 роком, хіба ще можна прилучити могилу на Щекавицькому цвинтарі з таким написом:

«Здѣсь покоится прахъ и тѣло павшего отъ рукъ полицейскаго Подольскаго участка Василій Михайловичъ Лимаръ 1906 года». Яка це могила—виявити не пощастило, але харак-